

Приватний вищий навчальний заклад «Буковинський університет»

(повне найменування вищого навчального закладу)

Юридичний факультет

(назва інституту / факультету)

Кафедра професійних та спеціальних правових дисциплін

(назва кафедри)

Схвалено та затверджено на засіданні
науково-методичної ради факультету
протокол №1 від 30.09.2021

ЗАТВЕРДЖУЮ:
декан юридичного факультету
Стефля Кельбья

СИЛАБУС

**навчальної дисципліни
Теорія держави і права**

(назва навчальної дисципліни)

обов'язкова навчальна дисципліна

(вказати: обов'язкова - вибіркова)

Освітньо-професійна програма

(назва програми)

Спеціальність 081 «Право»

(вказати: код, назва)

Галузь знань 08 Право

(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти перший бакалаврський

(вказати: перший бакалаврський/другий магістерський)

Факультет юридичний

(назва факультету, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання українська

(вказати: на якій мові читається дисципліна)

Розробник: Полонка І. А., завідувач кафедри професійних та спеціальних правових дисциплін, к.ю.н., доцент

(вказати авторів (викладач (-ів)), їхні посади, наукові ступені, вчені звання)

Профайл викладача (-ів): <http://www.bukuniver.edu.ua/fakulteti/yuridichniy-fakultet/kafedra-profes%D1%96jnix-ta-specz%D1%96alnix-pravovix-discipl%D1%96n/>

(посилання на сторінку кафедри з інформацією про викладача (-ів))

Контактний тел.

E-mail: ivanka.polonka@gmail.com

Посилання на сторінку курсу на сайті дистанційного навчання університету

Консультації

четвер з 10.00 до 16.00.

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Теорія держави і права виконує роль як енциклопедії права, так і соціології та філософії права, оскільки вивчає не якусь окрему галузь, напрям державного чи правового буття, а досліджує загальні специфічні закономірності розвитку держави і права, аналізуючи їх в цілому, в їх взаємозв'язку. Теорія держави і права ґрунтується на пізнанні цих соціальних феноменів в історичній видозміні, порівнюючи загальні та специфічні закономірності державно-правових явищ світу.

Теорія держави і права надає найбільш повне та узагальнююче уявлення про державно-правові явища і процеси та є базою для вивчення галузевих юридичних наук. Нагальні проблеми демократизації суспільства, в якому основною соціальною цінністю є особа, формування громадянського суспільства вимагають теоретичного осмислення як основних тенденцій розвитку суспільства, так і пошуків можливих шляхів їх практичної реалізації. В умовах становлення правової держави важливе значення набувають формування, розвиток і закріплення нового юридичного мислення, високого професіоналізму, загальної і правової культури, почуття законності і справедливості.

У системі юридичних наук (галузевих, спеціальних і прикладних) теорія держави і права є узагальнюючою наукою, що має методичне значення. Знання та розуміння загальних питань державно-правової дійсності, наприклад, правовідносин, правомірної поведінки, правопорушення тощо, основних фундаментальних понять є невід'ємним елементом правової культури та правової свідомості не лише юриста, політолога, політика чи правоохоронця, але будь-якої освіченої людини.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни:

Мета курсу полягає у засвоєнні теорії держави і права, формуванні основ для оволодіння знаннями із галузевих юридичних дисциплін, зокрема тих тем, що мають практичне значення, а також у формуванні навиків орієнтування у політиці при вирішенні проблем державної і юридичної практики, розширенні світогляду студентів, виробленні у них вміння тлумачити і застосовувати нормативно-правові акти, юридично грамотно оцінювати правові факти, мислити правовими категоріями, зміцнювати режим законності у діяльності державних органів.

Завдання вивчення дисципліни

У результаті вивчення курсу студенти мають знати:

- *на понятійному рівні:* предмет, методологію теорії держави і права, основні категорії та поняття цієї науки, загальні закономірності державно-правового розвитку України, визначальні умови оптимального поєднання сучасного, новітнього державно-правового матеріалу із традиційними розробками, що вже стали класичними для вітчизняного державознавства і правознавства;

- *на фундаментальному рівні:* зміни, що відбулися у ставленні соціальних суб'єктів до таких політико-правових за своєю природою явищ, інститутів та установ, як правова держава, принцип поділу влади, інститут приватної власності, багатопартійність і множинність (плюралізм) ідеологій тощо;

- *на практично-творчому рівні:* фундаментальні, основоположні поняття про державу і право, законність і конституційність, правотворчість і правозастосування, правопорушення і правомірну поведінку, зрештою, про місце і роль держави і права у житті суспільства та політичної системи.

У результаті вивчення курсу студенти мають **вміти:**

- *на репродуктивному рівні:* демонструвати розуміння механізму, причин і наслідків державно-правового розвитку України в контексті сучасних державотворчих і правотворчих процесів, аналізувати нормативні акти і правильно застосовувати їх у практиці, юридично грамотно оцінювати правові явища й інституції, масштабно мислити правовими категоріями;

- *на евристичному рівні:* готувати наукові повідомлення і реферати, самостійно працювати з першоджерелами та науковою літературою, формулювати власну професійну позицію у правоохоронній і громадській діяльності, спираючись на проблемно-теоретичні засади держави і права;

5.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						Заочна форма						
	усьог о	у тому числі					усь ого	у тому числі					
		л	п	ла б	ін д	с.р .		л	п	ла б	ін д	с.р .	
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13		
1													
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1 Походження, соціальна сутність, форми держави												
Тема 1. Поняття теорії держави та права. Її предмет, методи і функції		2	2			6							
Тема 2. Походження, соціальна сутність і причини виникнення держави		2				10							
Тема 3. Держава: поняття, ознаки, сутність		2	2			6							
Тема 4. Функції держави		2	2			6							
Тема 5. Форма держави: поняття і структура		4	2			6							
Модульна контрольна робота			2										
Разом за ЗМ1		12	10			34							
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2 Функціонування держави: управління та влада												
Тема 6. Механізм і апарат держави		4	2			8							
Тема 7. Політична система суспільства		2	2			8							
Тема 8. Права і свободи людини. Правовий статус громадянина		2	2			6							
Тема 9. Демократія як форма розвитку цивілізації		2				10							
Тема 10. Україна як правова, соціальна держава		2	2			8							
Тема 11. Правосвідомість і правова культура		2	2			6							
Модульна контрольна робота			2										
Разом за ЗМ 2		14	12			46							
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 3. Поняття права, форми його існування та ознаки												
Тема 12. Поняття, сутність і походження права		2	2			6							
Тема 13. Основні сучасні концепції право розуміння		2				10							
Тема 14. Норми права та інші соціальні норми		4	2			6							
Тема 15. Форми (джерела права)		2	2			8							

Тема 16. Правотворчість	2				4					
Тема 17. Правові системи світу	2				10					
Тема 18. Система права і система законодавства	2	2			4					
Тема 19. Законність, правопорядок, державна дисципліна	4				10					
Модульна контрольна робота		2								
Разом за ЗМ 3		20	10		58					
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 4. Право як інститут державного управління									
Тема 20. Реалізація правових норм	2	2			6					
Тема 21. Тлумачення норм права	2	2			4					
Тема 22. Правові відносини	2				4					
Тема 23. Механізм правового регулювання	2				10					
Тема 24. Правова поведінка	2				4					
Тема 25. Правопорушення та юридична відповідальність	2	2			4					
Модульна контрольна робота		2								
Разом за ЗМ 4		12	10		32					
Усього годин		58	42		46					

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Поняття теорії держави і права. Її предмет, методи та функції. Опрацювати теоретичні питання для самостійного вивчення. Розробити структурно-логічну схему «Взаємозв'язок теорії держави і права з іншими юридичними науками». Розробити структурно-логічну схему «Взаємозв'язок теорії держави і права з іншими суспільними науками».	6
2.	Тема 2. Походження, соціальна сутність і причини виникнення держави Опрацювати теоретичні питання для самостійного вивчення. Розробити структурно-логічну схему «Історичні типи держави». Скласти порівняльну таблицю змісту основних теорій походження держави. Розробити структурно-логічну схему «Чинники виникнення права».	10
3.	Тема 3. Держава: поняття, ознаки та сутність Опрацювати теоретичні питання для самостійного вивчення. Розробити схему взаємозв'язків типів походження держави Скласти перелік найбільш актуальних ознак держави	6
4.	Тема 4. Функції держави Опрацювати теоретичні питання для самостійного вивчення. Розробити схему взаємозв'язків між внутрішніми та зовнішніми функціями держави.	6

	Скласти перелік найбільш актуальних функцій Української держави.	
5.	Тема 5. Форма держави : поняття і структура Опрацювати теоретичні питання для самостійного вивчення. Розробити класифікаційну схему типових і нетипових форм державного правління. Скласти порівняльну таблицю рис демократичних і недемократичних державних режимів.	6
6.	Тема 6. Механізм держави Опрацювати теоретичні питання для самостійного вивчення. Розробити структурно-логічну схему «Види державної служби». Розробити структурно-логічну схему «Апарат Української держави за Конституцією України».	8
7.	Тема 7. Політична система суспільства Опрацювати теоретичні питання для самостійного вивчення. Розробити структурно-логічну схему «Політична система суспільства (в широкому значенні)». Скласти перелік характерних рис політичної свідомості сучасного українського суспільства.	8
8.	Тема 8. Права і свободи людини. Правовий статус громадянина. Опрацювати теоретичні питання для самостійного вивчення. Скласти хронологічну таблицю «Історичні віхи становлення теорії і практики прав людини». Розробити структурно-логічну схему «Гарантії суб'єктивних прав людини».	6
9.	Тема 9. Демократія як форма розвитку цивілізації Опрацювати теоретичні питання для самостійного вивчення. Скласти порівняльну таблицю «Недоліки і переваги прямої та представницької демократії».	10
10.	Тема 10. Україна як правова та соціальна держава. Опрацювати теоретичні питання для самостійного вивчення. Розробити порівняльну таблицю ознак правової і соціальної держав.	8
11.	Тема 11. Правосвідомість та правова культура Опрацювати теоретичні питання для самостійного вивчення. Розробити структурно-логічну схему «Структура правосвідомості». Скласти перелік рис правосвідомості сучасного українського суспільства, які свідчать про її деформації.	6
12.	Тема 12. Поняття, сутність і походження права Опрацювати теоретичні питання для самостійного вивчення. Скласти порівняльну таблицю рис правових, моральних, звичаєвих і корпоративних норм. Письмово обґрунтувати свою позицію щодо такого твердження: «право – це юридично оформлена мораль». Розробити максимально повну схему класифікації принципів права. Виписати і прокоментувати принципи права, закріплені у першому розділі Конституції України.	6
13.	Тема 13. Основні сучасні концепції праворозуміння Опрацювати теоретичні питання для самостійного вивчення. Скласти порівняльну таблицю сучасних правових концепцій праворозуміння та вказати у ній переваги та недоліки їх.	10
14.	Тема 14. Норми права та інші соціальні норми Опрацювати теоретичні питання для самостійного вивчення. Підготувати приклади всіх видів диспозицій, гіпотез і санкцій норми права з використанням чинних законодавчих актів України. Знайти у чинному законодавстві України приклади прямого,	6

	відсилочного та банкетного викладу норм права.	
15.	Тема 15. Форми (джерела) права Опрацювати теоретичні питання для самостійного вивчення. Скласти порівняльну таблицю рис правових звичаїв, нормативно-правових договорів і правових прецедентів	8
16.	Тема 16. Правотворчість Опрацювати теоретичні питання для самостійного вивчення. Розробити структурно-логічну схему «Стадії правотворчості». Письмово порівняти нормативно-правовий акт з іншими видами формальних джерел права (правовим звичаєм, нормативноправовим договором, правовим прецедентом, правовою доктриною). Письмово навести приклади прямої, зворотної та переживаючої дії нормативноправових актів, використовуючи для цього законодавство України	4
17.	Тема 17. Правові системи світу Опрацювати теоретичні питання для самостійного вивчення. Письмово порівняти риси правових систем, що належать до романо-германської та англо-саксонської правових сімей. Вказати правову сім'ю, до якої належить правова система України, письмово обґрунтувавши свою думку.	10
18.	Тема 18. Система права та система законодавства Опрацювати теоретичні питання для самостійного вивчення. Розробити структурно-логічну схему «Структура системи права України». Письмово вказати основні методи правового регулювання фундаментальних галузей права України. Розробити структурно-логічну схему «Структура системи законодавства України». Скласти порівняльну таблицю рис кодифікації, інкорпорації та консолідації законодавства.	4
19.	Тема 19. Законність, правопорядок та державна дисципліна. Опрацювати теоретичні питання для самостійного вивчення. Розробити структурно-логічну схему «Взаємозв'язок законності та правопорядку». Описати законність як комплексне явище (метод, принцип і режим).	10
20.	Тема 20. Реалізація правових норм Опрацювати теоретичні питання для самостійного вивчення. Письмово порівняти ознаки використання, виконання і дотримання правових норм. Навести приклад акта застосування права та проаналізувати його структуру.	6
21.	Тема 21. Тлумачення норм права Опрацювати теоретичні питання для самостійного вивчення. Навести приклади поширювального та обмежувального тлумачення правових норм. Навести приклади офіційного автентичного та офіційного легального роз'яснення норм права.	4
22.	Тема 22. Правові відносини Опрацювати теоретичні питання для самостійного вивчення. Розробити структурно-логічну схему «Структура правових відносин». Письмово навести приклади різновидів юридичних фактів.	4
23.	Тема 23. Механізм правового регулювання	10

	Опрацювати теоретичні питання для самостійного вивчення. Розробити структурно-логічну схему «Чинники, від яких залежить ефективність правового регулювання». Навести приклади суспільних відносин, які підлягають централізованому, координаційному та автономному правовому регулюванню.	
24.	Тема 24. Правова поведінка Опрацювати теоретичні питання для самостійного вивчення. Скласти порівняльну таблицю ознак правомірної та протиправної поведінки.	4
25.	Тема 25. Правопорушення та юридична відповідальність Опрацювати теоретичні питання для самостійного вивчення. Розробити схему, в якій показати співвідношення між галузями права та видами юридичної відповідальності. Розробити структурно-логічну схему «Склад правопорушення».	4
	Разом	170

6. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю. Формами поточного контролю є: усне, письмове опитування, тестування, розв'язування ситуаційних задач, практичні роботи, контрольні роботи.

Форма підсумкового контролю: екзамен.

Засоби оцінювання. Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання є:

- контрольні роботи;
- тести;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЄКТС	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
90-100	A	відмінно	відмінно
82-89	B	Добре	добре
74-81	C		
64-73	D	задовільно	задовільно
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно	незадовільно
1-34	F		

Розподіл балів з навчальної дисципліни

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)					Кількість балів (екзамен)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль 1						
T1	T2	T3	T4	T5		

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)					Кількість балів (екзамен)	Сумарна к-ть балів

Змістовий модуль 2							
T1	T2	T3	T4	T5	T6		
Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)						Кількість балів (екзамен)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль 3							
T1	T2	T3	T4	T5			100
Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)						Кількість балів (екзамен)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль 4							
T1	T2	T3		T4			100

7. Рекомендована література

Основна

1. Загальна теорія права: Підручник / За заг. ред. М.І. Козюбри. – К.: Ваіте, 2015. – 392 с.
2. Зайчук О.В., Заєць А.П., Журавський В.С., Копиленко О.Л., Оніщенко Н.М. Теорія держави і права. Академічний курс: підручник / О.В. Зайчук (ред.), Н.М. Оніщенко (ред.). – 2-ге вид., переробл. і доп. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 688с.
3. Кравчук М.В. Теорія держави і права (опорні конспекти): Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. 3-є – вид., змін. й доповн. / М.В. Кравчук (авт.-упоряд.). – К.: Всеукраїнська асоціація видавців "Правова єдність", 2014. – 608с.
4. Петришин О. В. та ін. Теорія держави і права: підручник / за ред. дра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України О. В. Петришина ; Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". - Х. : Право, 2014. – 245 с.
5. Петришин О. В., Погребняк С. П., Смородинський В. С. та ін. Теорія держави і права; за ред. О.В.Петришина.-Х.: Право, 2015. – 368 с.
6. Скакун О.Ф. Теорія права і держави: Підручник. – 4-те видання. – К.: Алерта, 2017. – 528с.
7. Теорія держави і права : [підручник] / [за вимогами кредитномодульної системи навчання] / Є.О. Гіда, Є.В. Білозьоров, А.М. Завальний та ін.; за заг. ред. Є.О. Гіди. – К. : ФОП О.С. Ліпкан, 2011. – 576 с.
8. Теорія держави і права : навч. посіб. / [О. О. Тихомиров, М. М. Мікуліна, Ю.А. Іванов та ін.]; за заг. ред. Л. М. Стрельбицької. – Київ : КондорВидавництво, 2016. – 332 с.
9. Тетарчук І., Дяків Т. Теорія держави і права: навч. посіб. – К.: Центр навчальної літератури, 2017. – 184 с.

Допоміжна

10. Балинська О.М., Гарасимів Т.З. Проблеми теорії держави і права: навч.-метод. посіб. / Львівський держ. ун- т внутрішніх справ. – Л.: ЛьвДУВС, 2008. – 320 с.
11. Скакун О. Ф. Теорія права і держави [Текст] : підручник - 4-те вид., доп. і перероб. - Київ : Правова єдність : Алерта, 2014. - 524 с.

12. Гусарев С.Д., Олійник А.Ю., Слюсаренко О.Л. Теорія права і держави: навч. посібник / Київський національний ун-т внутрішніх справ. – К.: Всеукраїнська асоціація видавців "Правова єдність", 2008. – 270 с.
13. Загальна теорія держави і права: навч. посіб. / Р.А. Калюжний, С.М. Тимченко, Н.М. Пархоменко, С.М. Легуша. – К.: Видавець Паливода А.В., 2007.– 296 с.
14. Загальна теорія держави і права: підр. для студ. юр. спец. ВНЗ /М.Цвік, В.Ткаченко, Л.Богачова та ін. – Х.: Право, 2002. – 432с.
15. Коталейчук С.П. Теорія держави та права: навч. посібник для підготовки до держ. іспитів. – К.: КНТ, 2009. – 320 с.
16. Ортинський В.Л., Грищук В.К., Мацько М.А., Буряк В.Я., Грищук О.В., Долинська М.С. Основи держави і права України: підручник. – К.: Знання, 2008. – 583с.
17. Пендюра М.М. Теорія держави і права: посіб. для підгот. до іспитів / Київський національний ун-т внутрішніх справ – К.: ТЕКСТ, 2008. – 188с.
18. Середа Г.П., Стеценко С.Г. Проблеми теорії держави і права: Навчальний посібник у визначеннях та схемах. – К.: КНТ, 2009. – 184 с.
19. Копиленко О.Л., Зайчук О.В., Заєць А.П., Журавський В.С., Оніщенко Н.М., Бобровник С.В. Загальна теорія держави і права (основні поняття, категорії, правові конструкції та наукові концепції): навч. посіб. / МОН України. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 400 с.
20. Скакун О.Ф. Теорія держави і права (Енциклопедичний курс): Підруч. – Х.: Еспада, 2006. – 776 с.
21. Бабкіна О.В., Волинка К.Г. Теорія держави та права у схемах і визначеннях. К. МАУП. -2004. - 144 с.
22. Балинська О.М. Правосвідомість як регулятор правомірної поведінки і визначник професіоналізму працівників ОВС та цивілізованості суспільства // Вісник / Львівський ін-т внутрішніх справ. – Львів, 2004. – № 1. – С. 465-472.
23. Безродній С.Ф. та інші. Світова класична думка про державу та право: Навч. посіб. - К.: "Юрінком Інтер", 1999. - 397 с.
24. Бехруз Хашматулла. Исламские традиции права. - О., 2006. - 293 с.
25. Борденюк В. Децентралізація державної влади і місцевого самоврядування: поняття, суть та форми (види) // Право України.- 2005.- № 1.- С.21-26.
26. Бостан С.К. Конституційне реформування державного правління: досвід республіки Хорватія // Право України. - 2004. - № 12
27. Вазіляк А.А. Правова і соціальна держава: від ідеї до реалізації // Вісник луган. академії внутр. справ МВС - Луганськ, 2005. - ч.4 – с.6-21.
28. Ведерніков Ю.А., Грекул В.С., Папірна А.В. Теорія держави та права. - Дніпропетровськ, 2005. – 176с.
29. Великанова М.М., Великанов О.Ю., Половко І.В. Теорія держави та права: Навч.-метод. посібник / Ніжинський держ. ун-т ім. Миколи Гоголя. — Ніжин: Видавництво НДУ ім. М.Гоголя, 2006. — 164с.
30. Венгеров А.Б. Теория государства и права / 5-е изд., стер. – М.: Омега-Л., 2008. – 608 с.
31. Венгеров А.Б. Теория государства и права.: Учебник. - М.: ОмегаЛ., 2005 г. - 321с.
32. Власов Ю.Л. Проблеми тлумачення норм права: Монографія. - К., 2001.
33. Вступ до теорії правових систем / За заг. ред. О.В. Зайчука, Н.М. Оніщенко: Монографія. – К.: Видавництво „Юридична думка”, 2006. – 432 с.
34. Гелей С.Д. Політико-правові системи світу: навчальний посібник. – К.: Знання – 2006. – С. 669.
35. Громадянство: набуття та припинення / Л.Рубач, М.Мілорава, В.Коцюба – К.: Видавець Фурса С.Я. – 2006

36. Гусарев С.Д. Юридична діяльність: методологічні та теоретичні аспекти / МВС України. КНУВС. – К.: Знання, 2005. – 375 с.
37. Давид Рене, Жоффре-Спинози Камилла. Основные правовые системы современности / В.А.Туманов (пер.с фр.). – М.: Международные отношения, 2003. – 399с.
38. Демічева В.В. Правова культура та правосвідомість: взаємозв'язок та взаємовплив // Держава і право: Зб. наук. пр. – К., 2005. – Вип. 28: Юридичні і політичні науки. – С. 119-125.
39. Доценко О.Л. Історія мови українського справочинства: Посібник/ МВС України. НАВСУ.- К., 2005.- 142с.
40. Жаровська І. Відкритість та доступність діяльності органів державної влади як складова концепції правової держави // Підприємництво, господарство і право. - 2007.- №6.- С.126.
41. Загальна теорія держави та права / За ред. Кельман М.С., Мурашин О.Г. - Л., 2003 р. - 584с.
42. Цвік М. В., Петришин О. В., Авраменко Л. В., Бенедик І. В., БиляСабадаш І. О., Богачова Л. Л. Загальна теорія держави і права: підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого / М.В. Цвік (ред.). — Х. : Право, 2009. — 583с.

Інтернет-ресурси

43. <http://zakon.rada.gov.ua> – Законодавство України
44. <http://www.president.gov.ua> – офіційне інтернет-представництво Президента України
45. <http://www.kmu.gov.ua> – Урядовий портал (Кабінет Міністрів України)
46. <http://mvs.gov.ua> – Міністерство внутрішніх справ
47. <http://www.minjust.gov.ua> – Міністерство юстиції України
48. <http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського
49. <http://www.rada.kiev.ua> – Бібліотека Верховної Ради України
50. <http://www.scilib.univ.kiev.ua> – бібліотека Київського національного університету ім. Тараса Шевченка
51. <http://www.ukma.kiev.ua> – наукова бібліотека Національного університету Києво-Могилянська академія